

Antropologia kultury
Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów biologia człowieka	Cykl kształcenia 2021/22	
Specjalność -	Kod przedmiotu BD000000BBCS.L4B.0085.21	
Jednostka organizacyjna Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt	Języki wykładowe Polski	
Poziom studiów studia pierwszego stopnia (licencjat)	Obligatoryjność Fakultatywny	
Forma studiów stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Profil studiów ogólnoakademicki	Dyscypliny Nauki biologiczne	
	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
	Przedmiot kształtujący umiejętności praktyczne Nie	
Nauczyciel akademicki odpowiedzialny za przedmiot	Paweł Konczewski	
Pozostali prowadzący	Paweł Konczewski	
Okres Semestr 3	Forma zaliczenia Zaliczenie na ocenę	Liczba punktów ECTS 2.0
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 15 Ćwiczenia audytoryjne: 15	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Celem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z głównymi teoriami i problemami badawczymi antropologii kulturowej oraz zapoznanie z metodami badawczymi, jak również zrozumienie specyfiki tej dyscypliny naukowej - jej relacji z innymi pokrewnymi dyscyplinami nauk humanistycznych i przyrodniczych. Celem przedmiotu jest również wypracowanie wśród uczestników zajęć umiejętności samodzielnego wykorzystywania koncepcji i metod antropologii kulturowej do analizowania i wyjaśniania zjawisk i procesów kulturowych.
----	--

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty uczenia się w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	podstawowe działy antropologii i historię ich rozwoju oraz objaśnia ich związki z innymi dyscyplinami przyrodniczymi i humanistycznymi.	BC_P6S_WG16	Zaliczenie pisemne, Zaliczenie ustne, Projekt, Obserwacja pracy studenta, Aktywność na zajęciach, Referat, Prezentacja, Kolokwium
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	na podstawie fachowego piśmiennictwa formułować argumenty dotyczące etycznych i moralnych problemów nowoczesnej biologii i antropologii. Krytycznie ocenia informacje dotyczące biologii człowieka podawane w massmediach.	BC_P6S_UU16	Obserwacja pracy studenta, Aktywność na zajęciach
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	właściwego postrzegania zróżnicowania biologicznego i kulturowego, wewnątrz- i międzypopulacyjnego człowieka. Jest przygotowany do dyskusji na ten temat i zgodnie z zasadami etyki promuje równość wszystkich ludzi.	BC_P6S_KO02	Obserwacja pracy studenta, Aktywność na zajęciach

Bilans punktów ECTS

Forma aktywności studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	15
Ćwiczenia audytoryjne	15
Udział w egzaminie	1
Przygotowanie prezentacji/referatu	4
Gromadzenie i studiowanie literatury	15
Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	10
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60
	ECTS 2.0

Zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela	Liczba godzin 31	ECTS 1.0
Nakład pracy związany z zajęciami o charakterze praktycznym	Liczba godzin 15	ECTS 0.6

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Formy prowadzenia zajęć
------------	--------------------------	--------------------------------

1.	<p>1-2. Antropologia – antropologia kulturowa – etnologia – etnografia: różnice w definicjach, metodach i kierunkach badań. Koncepcja czterech dziedzin wiedzy o człowieku: antropologia biologiczna (fizyczna – biologia człowieka), archeologia, językoznawstwo antropologiczne, antropologia kulturowa. Stosunek antropologii kulturowej do nauk pokrewnych (np. socjologii i kulturoznawstwa). Pojęcie paradygmatu. Perspektywy badawcze: diachroniczna, synchroniczna, interakcyjna. Ogólne zasady postępowania w realizacji badań: szacunek dla innych kultur, odróżnianie faktów od osądów, odrzucenie porównań z własnym kręgiem kulturowym (np. kulturą europejską), relatywizm antropologiczny, uświadomienie porównawcze.</p> <p>3-4. Kultura – definicje pojęcia. Kategorie faktów kulturowych: wytwory kultury, wartości kultury, normy, zachowania. Składniki kultury: rzeczy, symbole, zachowania ludzkie. Niektóre czynniki kulturotwórcze: środowisko przyrodnicze, wiedza, ekonomia, religia, moda. Składniki tożsamości kulturowej: czas, przestrzeń, człowiek (jego ciało).</p> <p>5-6. Przykładowe rodzaje kultur: "Wymarłe" kultury archeologiczne, kultury „pierwotne”, kultura ludowa, kultura popularna (masowa), kultura elitarna (wysoka), dawne i współczesne subkultury.</p> <p>7-8. Funkcje kultury (psychologiczne, społeczne, edukacyjne): „Oswajanie” i objaśnianie naszego otoczenia, osobowościowo twórcza – kształtowanie i objaśnianie kim jest człowiek, budowanie i realizowanie strategii i stylów życia, rozpowszechnianie</p> <p>Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu - Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt 3/4 Sylabus - Antropologia kultury treści wiedzy, kształtowanie relacji interpersonalnych, niesienie rozrywki.</p> <p>9-10. Początki antropologii. Potrzeba praktycznego poznania: starożytne i średniowieczne opisy świata i zamieszkujących je ludów. Nowożytne „dostrzeżenie człowieka” jako składnika natury i szok dotyczący mnogości i odmienności kultur ludzkich.</p> <p>Casus „Orang-utang” – spory o definicję człowieczeństwa i zróżnicowanie rasowe. Oświeceniowe wyobrażenia „szlachetnych dzikusów”. Poszukiwania źródeł kultury ludzkiej – pojęcia monogenezy i poligenezy. Początki badań nad kulturą ludową w Polsce – przykłady „opisania Ukrainy” Eryka Lassoty i Wilhelma Beuplana.</p> <p>11-12. Nowe idee. Ewolucjonizm: klasyfikacja bytów i kultur od prostych do złożonych, zmienność czasowo-przestrzenna kultur, analogiczność ewolucji biologicznej i społecznej. Ewolucjonizm unilinearny, uniwersalny, multilinearny, neodarwinizm. Dyfuzjonizm i teorie areału kulturowego: tradycje narodowe i regionalne jako siły spajająca kultury. Funkcjonalizm: Biologiczne porównania stadiów rozwoju społeczeństwa (od niemowlęctwa do starości), analogie funkcjonowania społeczności jako organizmów. Socjologia Durkheima, funkcjonalizm Malinowskiego, funkcjonalizm strukturalny Radcliffe'a-Browna.</p> <p>13-14. Antropologia a aksjologia: Podejście akcjonistyczne i procesualne w antropologii. Wpływ marksizmu. Od relatywizmu poprzez kognitywistykę po strukturalizm: Relatywizm opisowy, normatywny i językowy. Antropologia kognitywna. Etnonauka. Antropologia strukturalna Levi-Straussa. Współczesna antropologia: Poststrukturalizm i postmodernizm, feminizm, gender studies, globalizacja. Zwrot do relatywizmu.</p> <p>15. Koncepcje mieszane. Impas twórczy czy kompromis tradycji badawczych? Podsumowanie problematyki wykładów.</p>	Wykład
----	--	--------

2.	<p>1-2. Źródła i tradycje kultury polskiej. Bałto-słowiańskie „korzenie”. Wpływ cywilizacji śródziemnomorskiej i chrześcijaństwa. Żydzi polscy – kultura obok (?) naszej. Przybysze z różnych stron świata (Wołosi, Tatarzy, Ołędrzy, Bambrzy). Zapomniane tradycje Orientu.</p> <p>3-4. Mozaika etnograficzna współczesnej Polski – wybrane przykłady społeczności lokalnych. Grupy etniczne i mniejszości narodowe w Polsce. Definicje grupy etnicznej i narodu.</p> <p>5-6. Interakcje kulturowe. Różnorodność postrzegania „swoich” i „obcych” w kontekstach procesów akulturacji i dyfuzjonizmu oraz oddziaływania tradycji. Zagadnienie separacji i segregacji kulturowej.</p> <p>7-8. Oswajanie przyrody. Obrzędowość związana z fenomenami cykliów wegetacyjnych i następstw pór roku, narodzin i płodności – przykłady tradycji słowiańskich.</p> <p>9-10. Czym jest religia? Tradycje religii współczesnej Europy (tradycja judeochrześcijańska, wierzenia i rytuały o starszych korzeniach). Nowe/stare religie (?): New Age i druidyzm, rodzimowierstwo słowiańskie, jediizm, pastafarianizm.</p> <p>11-12. Czym jest magia, a czym okultyzm? Różne strategie panowania nad siłami nadprzyrodzonymi – czary i narzędzia magiczne. Fenomen szamanizmu. Rodzaje magii: miłosna i sympatyczna, zaklinanie sił przyrody, czarna magia.</p> <p>13-14. Taboo kulturowe. Zabójstwo: jego dopuszczalność/niedopuszczalność i strategie karania sprawców. Symbolika ofiary życia ludzkiego i kozła ofiarnego. Kanibalizm: głodowy, rytualny, symboliczny. Kaziroduktwo: kontekst biologiczny, kulturowe przekonania o negatywnym wpływie kaziroduktwa na biologię potomstwa, mit o Edypie i freudowski kompleks Edypa, kaziroduktwo akceptowane społecznie.</p> <p>15. Człowiek i jego strategie życiowe, środowiskowe i kulturowe podwaliny postaw: umiejętności przetrwania, zdolności ustanawiania innych celów niż przetrwanie, zdolności do akceptowania różnic pomiędzy kulturami. Różnorodność postrzegania czasu, przestrzeni i porządku wszechświata.</p>	Ćwiczenia audytoryjne
----	---	-----------------------

Informacje rozszerzone

Metody nauczania:

Pokaz/demonstracja, Dyskusja, Wykład, Ćwiczenia

Aktywności	Metody zaliczenia	Udział procentowy w ocenie łącznej przedmiotu
Wykład	Zaliczenie pisemne, Zaliczenie ustne	50%
Ćwiczenia audytoryjne	Projekt, Obserwacja pracy studenta, Aktywność na zajęciach, Referat, Prezentacja, Kolokwium	50%

Dodatkowy opis

Wykłady: Czym jest antropologia kulturowa? Różnorodność rozumienia terminu w szkołach naukowych europejskiej, anglosaskiej i amerykańskiej. System „czterech dziedzin wiedzy” o człowieku. Co to jest kultura? Różnorodność koncepcji terminu i różnorodność pojmowania jej funkcji społecznych. Historia antropologii i główne szkoły i trendy badawcze: wyobrażenia „szlachetnych dzikusów”, wpływ oświecenia na definicje natury ludzkiej, ewolucjonizm, dyfuzjonizm, funkcjonalizm. Aksjonistyczne, procesualne i marksistowskie podejścia do kultury i funkcjonowania społeczeństw. Relatywizm kulturowy, kognitywistyka, strukturalizm. Poststrukturalizm i postmodernizm.

Ćwiczenia: Zróżnicowanie etnograficzne, etniczne i narodowe współczesnej Polski – podobieństwa i różnice kulturowe. Zderzenia kultur: swój – obcy. Zagadnienia akulturacji, dyfuzjonizmu, tradycji oraz separacji i segregacji kulturowej. Obrzędy

i tradycje narodzin i płodności oraz te związane z cyklicznością zjawisk przyrodniczych. Różnorodność idei religijnych, zagadnienie magii. Postrzeganie fenomenu śmierci, poglądy na życie pozagrobowe i wpływ zmarłych na świat żywych. Kulturowe tabu: zabójstwo, kanibalizm, kazirodztwo. Różne strategie życia – współzależność warunków środowiskowych i tradycji kulturowych. Różnorodność postrzegania czasu i przestrzeni.

Wymagania wstępne

Bez wymagań wstępnych.

Literatura

Obowiązkowa

1. Barnard A. 2006. Antropologia. Zarys teorii i historii, Warszawa: PIW.
2. Gogacz A. K. 2011. Antropologia kulturowa, Łódź.

Dodatkowa

1. Clark G. 1998. Przestrzeń, czas i człowiek. Spojrzenie badacza prehistorii. Warszawa: PIW.
2. Frazer J. G. 2012. Złota Gałąź. Studia z magii i religii, Kraków: vis-a-vis.

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
BC_P6S_KO02	Absolwent jest gotów do podejmowania działań na rzecz środowiska przyrodniczego; jest świadomy znaczenia bioróżnorodności. Aktywnie propaguje ochronę i dba o jakość środowiska naturalnego. Propaguje zachowania prozdrowotne i proekologiczne.
BC_P6S_UU16	Absolwent potrafi kształtować ścieżkę własnego rozwoju; rozumie potrzebę uczenia się i uzupełniania wiedzy przez całe życie
BC_P6S_WG16	Absolwent zna i rozumie najbardziej przydatne metody w badaniach biologicznych, szczególnie antropologicznych oraz sposoby pozyskiwania i kolekcjonowania materiałów osteologicznych i zabytków archeologicznych